

MARTINSKÉ NOVINY

OFICIÁLNY SPRAVODAJCA MESTA MARTIN

9/2023

5. september 2023, IV. ročník

V meste vymenia okolo 5 800 svietidiel

Foto: Roman Kopka

strany 4 a 5

www.martinskenoviny.sk

Martinské noviny

www.martin.sk

Martin - oficiálna stránka

Renováciou starej bytovky získa mesto 48 nájomných bytov

Mesto Martin má v pláne rekonštruovať byty na Ulici Ambra Pietra, prestavbu bude financovať aj z úveru ŠFRB.

strana 8

Plán obnovy by mohol pomôcť aj našim školám

Prvé projekty sú pripravené, šancu na renováciu majú Hurbanka v Košútoch a ZŠ Aurela Stodolu v Záturčí.

strana 9

Martin je etapovým mestom cyklistických pretekov Okolo Slovenska

Martinčania a Martinčanky, návštevníci mesta, do kalendára si, prosím, poznačte dátum 15. september. V tento deň v centre nášho mesta vyvrcholí tretia etapa medzinárodných cyklistických pretekov Tour de Slovakia.

Momentka z vlaňajšieho 66. ročníka Tour de Slovakia. Máme sa na čo tešiť. Foto: archív SZC

na najvýznamnejších svetových podujatiach. Samozrejme, všetkých srdečne pozývame do centra diania, určite všetci spolu zažijeme parádne športové vystúpenie. Pre mesto Martin je ctou byť súčasťou Tour de Slovakia a zároveň aj veľkou reklamou. Veď preteky prostredníctvom televíznej stanice Eurosport sledujú státisíce divákov. Držme si všetci palce, nech všetko dobre dopadne," povedal Ján Danko, primátor mesta Martin.

Predstavia sa špičkové tímy

Je to tak, na slovenských cestách sa opäť predstaví hviezdna plejáda jazdcov. Svoju účasť z kategórie WT tímov potvrdila štvorica v zložení – Soudal Quick Step, Astana-Qazaqstan, Jumbo-Visma a Groupama FDJ. Tento počet dopĺňa 6 profesionálnych kontinentálnych tímov – Green Project Bardiani CSF Faizané, Eolo Kometa, Equipo Kern Pharma, Caja Rural-Seguros RGA, Corrattec a Human Powered Health. Štartovku uzavrie desiatka kontinentálnych celkov, vrátane dvoch slovenských. Okrem Dukly Banská Bystrica a RRK Group Pierre Baguette Benzinol sa predstavia aj Adria Mobil, HRE Mazowsze Serce Polski, Friuli ASD, Elkov Kasper, VolkerWessels, Hrinkow, ATT Investments a Epronex Bike Hungary. Okrem dvadsiatky tímov uvidíme i holandskú reprezentáciu, ktorá sľubuje účasť viacerých výborných dráharov.

Preteky Okolo Slovenska sa začnú v stredu 13. septembra v Košiciach a záverečnou piatou etapou vyvrcholia v Púchove. K tomu, že je Martin etapovým mestom Tour de Slovakia, prispeli aj viacerí sponzori, bez ktorých by to nebolo možné a mesto Martin všetkým partnerom ďakuje. Značnou finančnou injekciou, sumou 25-tisíc eur, prispela aj Oblastná organizácia cestovného ruchu Turiec a väčšou čiastkou aj SPP.

Roman Kopka

Už len pár dní ostáva do štartu 67. ročníka medzinárodných cyklistických pretekov Okolo Slovenska a súčasťou tohto prestížneho podujatia je aj mesto Martin. V metropole Turca bude cieľ tretej etapy, ktorá sa začne v piatok 15. septembra v Ružomberku. Na prvý pohľad je to krátká vzdialenosť, ale v skutočnosti pretekári absolvujú až 171,6 km.

Trasť povedie cez tri regióny – Liptov, Oravu a Turiec. Po štarte v Ružomberku cyklisti zamieria do Lúčok a potom cez Dolný Kubín, Oravský Podzámok, Oravskú Lesnú, Zázrivú, Šútovo, Krpeľany, Podhradie, Turčiansku Štiavničku a Sklabiňu vstúpia po prvý raz do Martina.

V centre mesta budeme pelotón očakávať cca o 13.30 h, je to odhad, závisieť bude aj od tempa pretekov. Na pešiu zónu sa cyklisti dostanú cez Sklabinskú, Hviezdoslavovu a Novomeského ulicu. Následne pretekári odbočia doľava a cez Ulicu M. R. Štefánika prejdú celou pešou zónou. Z historickej časti mesta zamieria cyklisti popri Turčianskej galérii, cez Mudroňovu a Kohútovu ulicu na Beliansky kopec. Po jeho zdolaní sa spustia cez Turčianske Jaseno, Dolný a Horný Kalník znovu do Martina.

Cieľ v centre mesta

Finiš a cieľ III. etapy, plánovaný je okolo 14. h, „cieľová páska“ sa bude nachádzať pred začiatkom pešej zóny neďaleko Tatra banky. V centre mesta sa potom uskutoční aj slávnostné dekorovanie víťazov. Pozor, centrum mesta však „bude žiť“ podujatím už od 12. h. Pre fanúšikov je pripravený bohatý program (pozri na 3. str.) spojený s cyklistickými exhibíciami, chýbať nebudú stánky partnerov Slovenského zväzu cyklistiky a čakanie na pelotón nepochybne spestria aj hudobno-tanečné vystúpenia. Pozornosti športových nadšencov neujde ani reklamná kolóna, ktorá darčekmi milo prekvapí ľudí na štarte, v cieľi i pozdĺž celej trate tretej etapy. Po slávnostnom ceremoniáli a ukončení pretekov nielen Martinčanov poteší koncert Petra Cmoríka, po ňom nasleduje tombola. Od 10. do 22. h bude v centre mesta otvorená aj Gastro zóna, od 16. h bude v rámci nej návštevníkov sprevádzať Drozdó a DEMEX s tanečnou skupinou Shakers Dance Family.

„Verím, že na svoje si prídu nielen priaznivci cyklistiky, ale aj mnohí Martinčania a Martinčanky. Na vlastné oči budú môcť vidieť v akcii špičkových pretekárov, ktorí triumfujú a zbierajú body

PROGRAM V MARTINE
Matičné námestie

OKOLO SLOVENSKA
Medzinárodné
cyklistické preteky

15.9.2023

UCI 2.1
KATEGÓRIA

12:00	Otvorenie podujatia
12:10	Detský a mládežnícky folklórny súbor Kalužiar a tanečná skupina MARTICO NEW AGE
12:40	Prívitanie návštevníkov primátorom mesta Martin
12:55	Exhibícia - krasojazdkyne ACT4SLOVAKIA
13:10	Príjazd reklamnej kolóny
13:25	Prejazd cieľom
13:30	Drozďo a DEMEX s tanečnou skupinou Shakers Dance Family
13:40	Vystúpenie cyklotrial
13:45	Príjazd reklamnej kolóny
14:00	Cieľ pretekov
14:20	Vyhlasenie výsledkov
14:35	Koncert Petra Cmoríka
15:20	Tombola

www.okoloslovenska.com
Čas programu a vystúpení je orientačný.

GASTROZÓNA S KULTÚRNYM PROGRAMOM DO VEČERNÝCH HODÍN

Počas podujatia bude na Divadelnom námestí od 10:00 - 22:00 h otvorená GASTRO ZÓNA, ktorou bude od 16:00 h sprevádzať Drozďo a DEMEX s tanečnou skupinou Shakers Dance Family.

MARTIN

KYVADLOVÁ DOPRAVA

P1 ○ Campo di Martin
↓
○ Poliklinika Škultétyho

P2 ○ Podháaj, športová hala
↓
○ Tesco
↓
○ Poliklinika Škultétyho

15. 9. 2023 P → ○ 10:30 – 13:00
 ○ → P 13:30 – 16:30

každých 30 min 0,00 €

Bezpečnosť je prvoradá, počítajme s dopravnými obmedzeniami

UZATVORENÉ ULICE

- 14. 9. 2023 po 12. h do 15. 9. 2023 do ukončenia cyklistických pretekov: Škultétyho ulica, Ulica V. P. Tótha, Ulica J. B. Hroboňa
- 14. 9. 2023 od 23.59 h do 15. 9. 2023 do ukončenia cyklistických pretekov: časť ulice A. Kmeťa, časť ulice A. Sokolíka, Daxnerova ulica
- 15. 9. 2023 od cca 12.45 h do 15. h: Ulica P. O. Hviezdoslava, Ulica L. Novomeského, Ulica M. R. Štefánika, Ulica P. Mudroňa, Kohútova ulica, Jesenského ulica, Kollárova ulica, Tajovského ulica, Záborského ulica

Dôležité

Počas prejazdu cyklistického pelotónu bude polícia na nevyhnutne potrebný čas uzatvárať úseky pre prejazd pretekárov. Pôjde najmä o križovatky ulíc, prípadne neprehľadné úseky ciest.

Kyvadlová doprava

Pre návštevníkov máme pripravenú v spolupráci s Dopravným podnikom mesta Martin kyvadlovú dopravu z odstavných parkovísk do centra diania priameho prenosu konca etapy.

Odstavné parkoviská

Majitelia áut môžu nechať vozidlá na odstavných parkoviskách, z ktorých ich **bezplatne odvezú** do centra diania autobusy Dopravného podniku mesta Martin.

Parkovisko OC Campo di Martin, parkovisko OC Tesco, parkovisko pri športovej hale na Podháaji, parkovisko pri poliklinike na Škultétyho ul.

TÉMA: MODERNIZÁCIA VEREJNÉHO OSVETLENIA

V meste bude vymenených okolo 5 800 svietidiel, počíta sa s výraznými úsporami v spotrebe elektrickej energie

Rekonštrukcia verejného osvetlenia v našom meste, ktoré už roky nevyhovuje moderným trendom, bude mať dve etapy. Na prvú časť, ktorá by mohla byť ukončená už na budúci rok, si mesto zoberie úver v hodnote 5 miliónov eur z Environmentálneho fondu. Splácať ho má 20 rokov pri 0,1 percentnom úroku. Celkový účet môže byť po ukončení verejného obstarávania nižší.

Verejné osvetlenie v Martine je energeticky neekonomické, morálne i technicky zastarané. Aj to bol jeden zo záverov komplexného auditu verejného osvetlenia, ktorý si ešte v roku 2019 dala vypracovať martinská radnica.

Už v minulom volebnom období sa tak hľadali riešenia, ako sa s touto neblahou situáciou vyrovať. Diskutovalo sa o možnostiach postupnej, ale i komplexnej rekonštrukcie, napríklad i formou verejno-súkromného partnerstva, no tento zámer už v predvolebnom čase nenašiel širšiu podporu v mestskom zastupiteľstve.

Riešenie cez Environmentálny fond

Nové možnosti financovania našla radnica v rámci Environmentálneho fondu, od ktorého môže na projekt modernizácie verejného osvetlenia získať výhodný úver vo výške 5 miliónov eur so splatnosťou na 20 rokov a pri úroku 0,1 percenta. Takýto úver je bez ďalších poplatkov a navyše záväzky z Environmentálneho fondu sa nezapočítavajú do celkovej sumy dlhu obcí. Oprávnené obdobie na čerpanie úveru je 12 mesiacov od podpisu

zmluvy. Na rokovaní augustového mestského zastupiteľstva poslanci a poslankyne túto možnosť 16 hlasmi po diskusii schválili, deväti boli proti a jeden sa zdržal hlasovania.

Z materiálu, ktorý bol k tejto téme na mestskom úrade pripravený a prerokovaný v niektorých odborných komisiách vyplýva, že rekonštrukcia verejného osvetlenia bude mať dve etapy.

„Cieľom prvej etapy je zabezpečenie energetickej efektívnosti výmenou svietidiel a doceliť diaľkový dohľad a ovládanie verejného osvetlenia. Táto etapa má najväčší ekonomický prínos v rámci dosiahnutých úspor vzhľadom k investičným nákladom,“ píše sa v dôvodovej správe, ktorú poslancom predložila Mária Rovňáková, vedúca oddelenia životného prostredia a komunálnych služieb MsÚ v Martine.

Modernizácia verejného osvetlenia v meste Martin bude pozostávať z výmeny 5 607 kusov a doplnenia 280 kusov svietidiel. Zvyšných 225 kusov svietidiel ostane pôvodných bez zmeny. V piatich prípadoch bude nutné v trase existujúceho verejného osvetlenia doplniť stĺp pre osvet-

lenie priechodu pre chodcov. Toto všetko by malo priniesť úsporu viac ako 50 percent spotreby elektrickej energie.

K šetreniu môže prispieť i regulácia

Verejné osvetlenie s LED svietidlami a viacerými smart možnosťami bude možné po modernizácii jednoduchým spôsobom regulovať a to prostredníctvom riadiaceho systému. V praxi to znamená, že k jednotlivým svietidlám, skupinám svietidiel na úrovni ulíc, resp. lokalít alebo celej sústave verejného osvetlenia bude možné priradiť rozličné spínacie a stmievacie režimy podľa časových úsekov alebo dní. Naopak, tam, kde to bude nevyhnutné, umožňuje ponechať kritické dopravné úseky osvetlené potrebnou intenzitou bez regulácie.

Znížením intenzity osvetlenia napríklad v čase od 22. do 24. h na 75 %, od 0. do 4. h na 50 % a od 4. do 5. h na 75 % bude dosiahnutá ďalšia úspora elektrickej energie. Celkovo tak mesto po modernizácii v I. etape môže dosiahnuť cca 65 percent úspory spotreby elektrickej energie opro-

NIA V MARTINE

Verejné osvetlenie v Martine je energeticky nevhodné, morálne i technicky zastarané. Je najvyšší čas ho vymeniť.

Foto: Juraj Gavura

ti súčasnému stavu sústavy verejného osvetlenia bez regulácie.

Navyše, moderný dizajn svietidiel prináša okrem lepšej estetickej stránky aj environmentálne vlastnosti, t. j. priaznivé pre životné prostredie z hľadiska vyžarovania rušivého svetla do horného polpriestoru a vyhotovenia svietidiel z recyklovateľných materiálov, odklon od použitia technológií s použitím ťažkých kovov – vysokotlakové výbojky predstavovali na konci životnosti nebezpečný odpad, keďže v horáku výbojky bola prítomná ortuť.

Druhá etapa je náročnejšia

Prvú etapu rekonštrukcie je možné ukončiť do 270 dní od jej začiatku. Druhá etapa je časovo i finančne náročnejšia. Zhruba rok treba na prípravu projektovej dokumentácie a ďalšie dva na samotnú realizáciu. Mesto by to stálo odhadom 10,5 milióna eur.

„V druhej etape bude treba zabezpečiť bezpečnú sústavu existujúceho verejného osvetlenia odstránením predovšetkým havarijných stavov (výmena havarijných stožiarov, káblových vedení, opravy rozvádzačov) a zabezpečenie udržateľnosti funkčnej sústavy po dobu ďalších 20–25 rokov. Spočíva vo výmene starých stožiarov, výmene poruchových zemných káblov. V tejto etape prebehne aj regulácia ističov (ich výkonu) v rozvodných skrinách, kde dôjde k ďalšej úspore na poplatkoch za ističe,“ uvádza sa v predkladanej správe.

Odborník garantoval deklarované úspory

V diskusii pri prerokovaní tejto témy vystúpil aj Richard Gábor, člen Komory stavebných inžinierov na Slovensku i v Česku, ktorý má 20-ročnú prax s projektami verejného osvetlenia. Je za vypracovaním dokumentácie pre potreby čerpania úveru z enviroföndu. Aktuálne sa podieľa aj na projekte výmeny verejného osvetlenia v Prahe.

„Osvetlenie v meste Martin je zastarané, morálne nevhodné a energeticky neefektívne. Navyše v roku 2025 má byť ukončená výroba výbojok, čiže svetelných zdrojov do svietidiel, aj preto mestá a obce, a to nielen na Slovensku, ale i v zahraničí, hŕfnie investujú do verejného osvetlenia,“ povedal na úvod.

Ďalej podotkol, že filozofiou čerpania úveru cez envirofönd je preukázať energetickú i ekonomickú efektívnosť.

„Na základe pasportu a auditu terajšej sústavy a návrhu inštalovania moderných LED svietidiel

viem garantovať minimálnu úsporu 50 percent elektrickej energie bez prevádzkových nákladov pri správe osvetlenia. Spôsob financovania modernizácie cez envirofönd vychádza momentálne najlepšie,“ uviedol okrem iného Richard Gábor.

Zhoda na modernizácii, cesty k nej rôzne

V diskusii sa poslanci a poslankyne zhodli na tom, že modernizácia verejného osvetlenia v Martine je nevyhnutná, názory sa ale rozchádzali v spôsobe, ako to dosiahnuť.

„Je to projekt za 5 miliónov eur aj preto by sme očakávali minimálne tri alternatívy riešenia, aby sme sa mohli čo najobjektívnejšie rozhodnúť. Jedna by bola alternatíva z enviroföndu, druhá by bola prostredníctvom garantovanej energetickej služby, kde by sme to chceli vidieť prepočítané a tretia alternatíva by bol variant PPP projektu. Chýba nám aj dizajn manuál pre verejné osvetlenie, je na mieste diskutovať aj o fotovoltických setoch,“ povedala poslankyňa Martina Antošová (Reštart Martin).

Poslanec Jozef Petráš (nezávislý) navrhol, aby bol materiál stiahnutý z rokovania a prepracovaný, čo sa ale neudialo. Vyčítal mu, že v tomto projekte nie je vôbec spomenutá kapacita, ktorá je do budúcnosti nevyhnutná pre integrovanú nabíjaciu infraštruktúru na sídliskách.

Odpovedal mu odborník na verejné osvetlenie Richard Gábor, ktorý skonštatoval, že je nevhodné, aby sa elektromobily nabíjali z verejného osvetlenia, čo aj technicky odôvodnil.

Poslanec Marek Belák (nezávislý), keďže vyjadril pochybnosti o výpočtoch deklarovaných úspor a sú podľa neho aj výhodnejšie alternatívy, v diskusii navrhol, aby mestské zastupiteľstvo požiadalo vedenie mesta o zorganizovanie rokovania so zástupcami firiem (boli konkrétne vymenované) a odborníkmi na energetiku, ktorí spolupracujú s mestom, za účelom získať záväzný návrh riešenia modernizácie verejného osvetlenia. Tento návrh ale nenašiel väčšinovú podporu.

Poslanec Andrej Rodák (Skúsme to inak) hovoril smerom do budúcnosti aj o potrebe vytvorenia

rezervného fondu, v ktorom by sa kumulovali financie na potrebné investície aj tohto, resp. podobného charakteru. V diskusii tiež navrhol, aby zastupiteľstvo schválilo úver až po ukončení verejného obstarávania, ale to neprešlo.

Poslanec Jozef Krištoffy (Pre Martin) v diskusii podotkol, že rekonštrukciu verejného osvetlenia „sme mali urobiť doslova včera, pretože každým dňom, čo to odkladáme, vyťahujeme z rozpočtu na spotrebu elektrickej energie ďalšie a ďalšie peniaze, ktoré by mohli byť ušetrené a použité na realizáciu iných potrebných vecí. Či už na spolufinancovanie iných akcií alebo na akútne opravy. Rozpočet je napätý, šetríme všade a pritom mŕňame obrovské desiatky tisíc eur za energiu. Čím skôr začneme s modernizáciou, tým skôr nám osťanú peniaze na iné záležitosti.“

Na margo úveru z enviroföndu s úrokom 0,1 percenta Jozef Krištoffy ďalej podotkol, že je aj vzhľadom na nastavené podmienky a súčasnú infláciu výhodný a nikto iný nám lepšie nevie ponúknuť.

„Návratnosť, efektívnosť, ale najmä ekologickosť tohto riešenia je veľkým prínosom pre našich obyvateľov. Tiež som si spočiatku myslel, že by bolo lepšie najprv začať s rekonštrukciou káblových rozvodov a stožiarov a až potom s výmenou svietidiel. Ale keď som pochopil logiku tohto riešenia, ktoré prináša okamžitú úsporu, tak s ním súhlasím a podporujem ho.“

Poslankyňa Zuzana Dobríková (Spoločný cieľ) v rozprave povedala, že hoci po technickej stránke nie je odborníčkou na danú problematiku, všetky otázky k predloženým materiálom jej boli aj na základe osobných návštev, konzultácií a urgencií zodpovedané v plnej miere.

„Je mojou povinnosťou ako volenej poslankyne chodiť na MsÚ aj osobne, dopytovať sa emailom, telefonicky a podobne a ak mám akékoľvek pochybnosti, žiadať odpoveď, ktorú aj dostanem.“

Viceprimátor mesta Martin Adam Žilák v statu na sociálnej sieti k financovaniu modernizácie uviedol, že úver s úrokom 0,1 % považuje za bezkonkurenčný obchod v porovnaní s akýmkoľvek financovaním.

Úver môže byť aj nižší

V záverečnom slove Mária Rovňáková, vedúca oddelenia životného prostredia a komunálnych služieb MsÚ v Martine, upozornila, že teraz sa schvaľuje úver, jeho výška bola odôvodnená projektantom.

„Keď sa schváli tento úver, môže byť schválená odborná skupina, ktorá bude pripravovať podklady pre verejné obstarávanie. V ňom už budú udané konkrétne záležitosti a napokon tá výška úveru môže byť niekde inde, pri súťaži sa môže dostať na iné čísla.“

Roman Kopka

ČO PRINESIE MODERNIZÁCIA V I. ETAPE

- príkon celkovej sústavy VO pred modernizáciou 544,0330 kW
- príkon celkovej sústavy VO po modernizácii 261,2216 kW
- zníženie príkonu celkovej sústavy VO po modernizácii 282,8114 kW
- zníženie príkonu celkovej sústavy VO po modernizácii 52 %
- úspora elektrickej energie za rok (svietenie 4000 h/rok) bez regulácie 1131,2456 MWh

Peniaze z úveru sa neprejedia, určené sú na investičné akcie v meste

Ak sa chce martinská samospráva uchádzať o peniaze z eurofondov, resp. z Plánu obnovy a odolnosti, musí mať pripravené projekty, ktoré treba zaplatiť. Zároveň musí zvládnuť aj ich spolufinancovanie.

Päť miliónov eur. To je balík peňazí, ktoré chce mesto získať z bankového úveru. Zatiaľ nie je jasné, ktorý finančný dom ho martinskej samospráve poskytne a za akých podmienok, radnica ale určite siahne po najvýhodnejšej ponuke na trhu. Jej deklarovaným zámerom však je splatiť úver v priebehu dvadsiatich rokov.

Dva investičné zámery našli širokú podporu

Bankový úver chce mesto použiť na financovanie svojich investičných zámernov. Poslanci a poslankyne 26 hlasmi (všetci hlasujúci) odsúhlasili, že jedným z nich bude výstavba I. etapy tribúny so zázemím na atletickom štadióne v Martine, ktorý bol odovzdaný do užívania v roku 2019.

Ako je už známe, na výstavbu tribúny získa-

Z úveru sa bude približne z polovice financovať aj výstavba tribúny na atletickom štadióne.

Foto: archív mesta Martin

lo mesto Martin maximálny možný príspevok z Fondu na podporu športu, ktorý predstavuje 52,07 percenta oprávnených výdavkov z rozpočtu žiadateľa.

Po ukončení verejného obstarávania bol predmet zákazky vysúťažený v hodnote 1 895 000 eur aj s DPH. Z toho vyplýva podiel mesta na oprávnených výdavkoch vo výške 908 274 eur, čo mesto pokryje z úveru, zvyšok peňazí príde už zo spomínaného Fondu na podporu športu.

Z bankového úveru má mesto v pláne financovať aj 20 percent obstarávacích nákladov 48 nájomných bytov, ktoré budú výsledkom rekonštrukcie bytovky na Ulici Ambra Pietra v širšom centre Martina. Ide o sumu 511 600 eur, zvyšných 80 percent obstarávacích nákladov získa mesto formou úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania (viac k tejto téme píšeme na str. xx). Aj za tento návrh hlasovalo 26 poslancov a poslankyň.

Tu už sa názory triedili

Zvyšnú časť úveru vo výške 3 580 126 eur plánuje mesto použiť na financovanie ďalších investičných akcií schválených mestským zastupiteľstvom v priebehu nasledujúceho obdobia, ktorého dĺžka bude stanovená v zmluve o úvere.

Pri tejto časti už poslanci a poslankyne nepostupovali jednotne, výhrady prezentovali najmä poslanci z klubov Skúsme to inak a Reštart Martin. Ich pripomienky smerovali najmä k tomu, že investičné akcie neboli pomenované konkrétne.

Poslanec Michal Uherčík v pripravenej prezentácii, okrem iného, poukazyval na to, že mesto podľa jeho názoru dlhodobo nedostatočne čerpá eurofondy, na čo reagoval viceprimátor Stanislav Thomka tým, že v prezentácii boli uvedené aj roky, keď bolo mesto v nútenej správe a nemohlo sa do eurofondových výziev prihlásiť, lebo nebolo oprávneným žiadateľom. Zároveň podotkol, že mesto využíva aj iné možnosti získavania mimorozpočtových zdrojov.

Bez úveru to momentálne zrejme nejde

Faktom tiež je, že na Slovensku sa postupne štartujú viaceré výzvy na čerpanie financií, či už z Plánu obnovy a odolnosti alebo z eurofondov. A úspešné budú tie samosprávy, ktoré sa preukážu dobre pripravenými projektami, tie tiež treba zaplatiť, a schopnosťou ich aj spolufinancovať, čo pri výpadku podielových daní za tzv. rodinný bonus, pri vysokej inflácii, energetickej kríze a aj vojne na Ukrajine, nie je bez úverových prostriedkov momentálne možné. Pomáhajú si nimi aj iné samosprávy.

Viceprimátor Adam Žilák už mimo diskusie na rokovaní zastupiteľstva poukázal na skutočnosť, že pre mesto Martin bolo napríklad len v rámci projektu Územia miestneho rozvoja schválených 22 miliónov eur, ale so spolufinancovaním 8 percent, čo je 1,7 milióna eur.

„Predmetný úver je práve na toto určený. Každá investícia bude v mestskom zastupiteľstve samostatne schválená. Splácať úver budeme len v prípade jeho čerpania. Ak sa nám podarí v našom meste preinvestovať 20 až 30 miliónov eur so spolufinancovaním 5 mil eur, bude to skvelý obchod.“

Na záver už len dodajme, že za úver na ďalšie investičné akcie, ako bolo uvedené v bode „c“ navrhovaného uznesenia, hlasovalo 16 poslancov, 9 boli proti a 1 sa zdržal hlasovania.

Roman Kopka

SVADOBNÝ DEŇ NA BYSTRICĚ

VŠETKO PRE VÁŠ VEĽKÝ DEŇ

11-17:00 | 22.10.2023
HOTEL BYSTRICĚ***

+421 908 402 926

| WWW.HOTELBYSTRICKA.SK

| EVENTS@HOTELBYSTRICKA.SK

Renováciou starej bytovky získa mesto 48 nájomných bytov

Mesto Martin má v pláne rekonštruovať byty na Ulici Ambra Pietra, z veľkej časti bude prestavbu financovať z úveru Štátneho fondu rozvoja bývania.

Neslávne slávna bytovka na Ulici Ambra Pietra dostane nový šat, nový domov v nej nájde 48 rodín.
Foto: Roman Kopka

Na Ulici Ambra Pietra mesto po rekonštrukcii získa 48 nájomných bytov. Stavebné úpravy, vrátane riešenia architektúry, statiky, elektroinštalácie, vzduchotechniky a zdravotníckej, sú vyčíslené na sumu 2,558 mil. eur. Podstatnú časť prestavby bude mesto financovať z úveru Štátneho fondu rozvoja bývania, a to vo výške 2,046 mil. eur, čo predstavuje približne 80 percent nákladov. Splácať ho bude 40 rokov s jednopercenčným úrokom. Na splátky budú prispievať v rámci nájomného i obyvatelia bytovky. Mestský rozpočet prispeje na rekonštrukciu sumou viac ako pol milióna eur. Dodávateľom rekonštrukčných prác sa po verejnom obstarávaní stala spoločnosť BM-MONT Čadca. V Martine vybudovala napríklad Centrum sociálnych služieb na Podháji a v súčasnosti finišuje s rekonštrukciou interiéru niekdajšej budovy Advokátskej komory, v ktorej dlhé roky sídlilo CVČ Kamarát. Rekonštrukciu budovy na Ulici Ambra Pietra mesto jednak spláca časť svojho investičného dlhu, ktorý má v počte nájomných bytov, jednak prispeje k skrášleniu svojho širšieho centra, ktoré dnes devastované byty špatria. Nájomníci z tejto bytovky, ktorá je v správe neziskovej organizácie Matra, sa začiatkom júla presťahovali do bytovky pri teplárni. **(VL)**

Martin bude spolupracovať s Frýdkom-Místkom

Vodozádržné opatrenia na Mudroňovej ulici v Martine idú opäť do súboja o financovanie z mimorozpočtových zdrojov.

Mesto Martin sa dohodlo na spolupráci v rámci programu Interreg Slovensko – Česko 2021–2027 s českým mestom Frýdek-Místek. Jej cieľom je príprava spoločného projektu s názvom Posilňovanie klimatickej odolnosti miest v slovensko-českom pohraničí – CLIMRES. Začiatkom budúceho roku majú partneri podpísať zmluvu o nenávratnom finančnom príspevku v rámci výzvy Interreg/Klíma.

Martin sa v rámci nej chce uchádzať o realizáciu vodozádržných opatrení na Mudroňovej ulici. Projektová dokumentácia, ktorú už má mesto spracovanú, ale ktorú treba vzhľadom na situáciu na stavebnom trhu aktualizovať, rátala pôvodne s rozpočtom vo výške 3,8 milióna eur. Vzhľadom na alokáciu 10 miliónov eur na celú výzvu je optimálna výška žiadosti za oboch partnerov 1,4–1,6 mil. eur.

(VL)

Ulica P. Mudroňa má šancu byť zelenšia.
Foto: Roman Kopka

Do súťaže o európske peniaze na renováciu škôl ide aj mesto Martin

Štát nasmeroval eurofondy aj do škôl, záujem o mimorozpočtové zdroje v státisícoch eur má i mesto Martin.

O peniaze z eurofondov sa bude mesto Martin uchádzať aj v oblasti školstva, čo dokumentuje aj zapojenie sa do výzvy zameranej na rekonštrukciu a modernizáciu základných škôl. Zatiaľ sú pripravené dva projekty.

V ZŠ na Hurbanovej ulici v Košútoch by európske peniaze v prípade schválenia žiadosti boli použité na rekonštrukciu futbalového ihriska s umelou trávou, ktoré má už svoje najlepšie časy dávno za sebou.

V pláne je aj rekonštrukcia elektroinštalácie, ktorá je zas nevyhnutná pre modernizáciu multimedialnej učebne a aj laboratória. Projekt počíta i so zabezpečením materiálneho vybavenia v týchto učebniach.

Ďalším zámerom projektu modernizácie Hurbanky je aj realizovanie takých stavebných úprav, ktoré by prispeli k jej bezbariérovosti a k využitiu alternatívnych zdrojov energie pomocou fotovoltaických panelov.

Oprávnené náklady boli vyčíslené na 850-tisíc eur.

Druhý projekt sa týka ZŠ Aurela Stodolu v Záturečí a podľa dôvodovej správy počíta s vybudovaním bežeckého oválu, rekonštrukciou jedálne, ktorú táto škola nevyhnutne potrebuje a aj s materiálnym vybavením učebni pre deti integrované a s problémami. Mesto na tento projekt žiada 1 000 050 eur.

Spolufinancovanie v tejto výzve je určené na 8 percent celkovo oprávnených výdavkov, pričom 85 percent nákladov tvorí príspevok z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a 7 percent príspevok zo štátneho rozpočtu.

Poslanci na augustovom rokovaní mestského zastupiteľstva schválili zabezpečenie finančných prostriedkov v maximálnej výške 68-tisíc eur na projekt týkajúci sa ZŠ na Hurbanovej ulici a 84-tisíc eur na projekt ZŠ Aurela Stodolu.

Roman Kopka

Títo chlapi sú dnes už dospeláci. Umelý trávnik na futbalovom ihrisku v ZŠ s MŠ na Hurbanovej ulici má takmer 17 rokov a už je za svojím zenitom.

Foto: archív mesta Martin

CVČ Kamarát a kino Moskva: Ich vylepšeniu možno pomôže Plán obnovy

Martin predložil dve žiadosti do výzvy Plánu obnovy a odolnosti. Týkajú sa sídla Centra voľného času a objektu Kina Moskva, ktoré sa má zmeniť na nové multifunkčné a kultúrne centrum.

Na obnovu budovy Centra voľného času chce radnica získať takmer 300-tisíc eur, ktoré sa použijú na zateplenie obvodového plášťa budovy. Išlo by už o druhú etapu rekonštrukčných prác,

ktoré sú ale podmienkou pre jej plnohodnotné fungovanie na aktivity centra.

V rámci prvej etapy, ktorá sa začala v roku 2021, došlo k rekonštrukcii interiéru centra, ktoré ho užíva od začiatku minulého školského roka. Druhá etapa má prispieť k zlepšeniu energetickej prevádzky budovy. Má dosiahnuť až 66-percentnú úsporu primárnej energie.

Ak bude mesto úspešné, realizácia druhej etapy je naplánovaná na apríl budúceho roku s fi-nále v júli 2024.

Po rekonštrukcii vnútorných priestorov je treba ešte budovu CVČ Kamarát zatepliť.
Foto: Roman Kopka

Druhá žiadosť je orientovaná nielen na zlepšenie energetickej hospodárnosti budovy dnešného Kina Moskva, ale aj na zmenu jej dispozičného riešenia a rozšírenia možnosti využitia objektu, ktorý sa má stať novým multifunkčným a kultúrnym centrom. Budova bola postavená v roku 1948–1952 a dnes už nevyhovuje moderným požiadavkám na prevádzku, ani využitím vnútorných priestorov.

Mesto sa na jej rekonštrukciu z Plánu obnovy a odolnosti uchádza žiadosťou vo výške 5,528 mil. eur, pričom by sa mala dosiahnuť viac ako 42,6-percentná úspora primárnej energie. Došlo by aj k rozšíreniu servisu tohto priestoru a vytvoreniu jeho nových funkcií. Okrem kina, s využitím aj na kongresovú sálu, šatní a kancelárskych priestorov s potrebným zázemím, projekt rekonštrukcie ráta s kaviarňou a priestorom na catering, sídlom pre mestské kultúrne inštitúcie, vrátane Turisticko-informačnej kancelárie s výstavným priestorom, klubmi a zázemím pre eventy.

Úspech mesta v rámci tejto výzvy by znamenal, že Martin získa nové priestory nielen pre organizátorov kultúrnych a spoločenských podujatí, ale aj moderné zázemie pre oddych, relax a zábavu Martinčanov. Získané financie by sa museli dočerpávať do konca roku 2025.

Viera Legerská

STRUČNE Z MARTINA

■ **Pešie plató v Záturčí sa opravuje.** Prvá etapa opravy značne poškodeného pešieho plató v Záturčí sa už začala a potrvá 90 dní. V rámci nej dôjde k oprave najviac poškodennej severnej časti plató tak, aby sa zlepšil prístup všeobecne, ale najmä pre imobilných občanov, a upravili prístupové plochy k službám, ktoré sú v tomto priestore situované. Bude kompletne vyriešený povrch a odvodnenie a asanované kovové prvky, ktoré značne poškodila erózia. Potom plató čakajú ďalšie tri etapy rekonštrukcie, ktoré sa budú hrať z budúcich rozpočtov mesta. Medzi nimi dôjde k asanácii južnej časti plató, úvahou je získať pod ním nové parkovacie miesta.

■ **Zmenilo sa parkovanie v Univerzitnej nemocnici Martin.** V areáli platia nové pravidlá parkovania, zmenu si vynútila nepriechodnosť areálu pre odstavené vozidlá klientov. Platí, že do nemocnice je možný vjazd iba cez závoru Z1, na vyhradených miestach je pre klientov parkovanie zadarmo, po štyroch hodinách si doplatia parkovací poplatok podľa platného cenníka. Závoru Z2 je určená iba pre sanitky a vozidlá Rýchlej zdravotnej služby a oprávnené vozidlá. Za neoprávnený vstup motoristi zaplatia 20 eur. Do vnútorného areálu je zákaz vjazdu, výnimku majú urgentné prípady spojené s ohrozením zdravia a života. Zo zóny treba v takomto prípade odísť do 30 minút. Podrobné pravidlá parkovania sú uverejnené na webovej stránke UNM.

■ **Veľký záujem o vyhradené parkovacie miesto.** Pre veľký záujem Martinčanov o vyhradené parkovacie miesto dochádza iba k postupným obhliadkam a realizácii zvislého a vodorovného dopravného značenia. Spoločnosť Turiec, ktorá má tieto práce na starosti, oznamuje, že Martinčania, ktorí podali žiadosť do 31. 7., sú postupne kontaktovaní (v septembri pôjde o MČ Priekopa, Sever a Košúty), žiadosti podané od 1. 8. sa budú postupne vybavovať najskôr až v novembri. Počasie môže realizáciu značenia odsunúť až na budúci rok.

Rekonštrukcia budovy Advokátskej komory dáva stavbárom zabráť

Po renovácii historického objektu, ktorý je kultúrnou pamiatkou, získa mesto priestory aj na reprezentačné účely. Tie mu doteraz chýbajú. V budove by si svoje miesto ešte okrem kancelárskych priestorov mohla možno nájsť i expozícia mestského múzea.

V Martine je 28 kultúrnych pamiatok a štyri z nich sú vo vlastníctve, resp. v správe mesta. Je to Národný cintorín, Župný dom, v ktorom sa nachádza Turčianska galéria a kde sa konajú aj svadobné obrady, Kohútova vila v centre mesta a bývalá budova Advokátskej komory, v ktorej dlhé roky sídlilo CVČ Kamarát.

Župný dom i Kohútova vila už aj vďaka dotáciám od štátu prešli renováciou, na Národnom cintoríne boli v roku 2017 tiež s pomocou príspevku od vlády inštalované digitálne informačné tabule. Za viac ako 700-tisíc eur bol nedávno

zrekonštruovaný exteriér niekdajšej budovy Advokátskej komory a aktuálne sa renovuje aj interiér. Hotovo by malo byť na konci tohto roku.

Pôvodný termín realizácie, ako sme vás informovali aj v minulom vydaní Martinských novín, sa o pár mesiacov posunul pre nepredvídané okolnosti. Napríklad podlahy na prízemí mali podmyté podložie, oproti plánu ho bolo treba odstrániť a vybudovať nové. No najviac času zaberajú náročné opravy pamiatkovej hodnoty. Spolu s primátorom mesta Jánom Dankom sme sa o tom presvedčili na kontrolnom dni, ktorý sa uskutočnil v stredu 16. augusta.

Roboty je ešte dost'

„Ak mám byť úprimný, nie som celkom spokojný s pokročilosťou rekonštrukcie tejto budovy, očakával som, že budeme o jednu etapu ďalej. Ako sme videli, v budove sa však nachádzajú rôzne časti pamiatkovej hodnoty a tie treba pod dohľadom pamiatkárov reštaurovať, aby sa zachovali.“

Po rekonštrukcii by mal mať historický objekt širšie využitie.
Foto: Roman Kopka

Primátor Ján Danko na kontrolnom dni v niekdajšej budove Advokátskej komory.
Foto: Roman Kopka

val ich pôvodný stav. Roboty je tu ešte dosť, ale máme prísľub od stavbárov, že termín dokončenia rekonštrukcie interiéru by mohli stihnúť," povedal po obhliadke budovy primátor Ján Danko.

Obnovu vnútorných priestorov niekdajšej budovy Advokátskej komory vrátane inštalácií sietí má na starosti čadčianska firma BM-MONT, ktorá stála aj za vybudovaním moderného mestského Centra sociálnych služieb v Martine na Podháji.

„Už máme zrealizované všetky rozvody elektriky, vzduchotechniky, kanalizácie a vody a aktuálne finalizujeme povrchové úpravy. Z troch podlaží máme dve prakticky hotové, zostáva nám dokončiť pamiatkovú časť na druhom podlaží, kde je nutné použiť pôvodné omietky vnútorných povrchov, čo znamená, že ich upravujeme metódou vápennej štuky. Všetko konzultujeme s pamiatkármi, ale i s dodávateľmi vápenných zmesí. Je tu veľa detailov, ktoré treba zvládnuť k úplnej spokojnosti a to si vyžaduje čas," vysvetľoval Martin Brisuda, konateľ firmy BM-MONT.

To už áno, v Martine pribudne 70 polopodzemných kontajnerov

Každá mestská časť môže počítať s desiatkou stojísk. O poradí, kde sa najskôr začne stavať, rozhodne žreb.

V máji roku 2020 boli v Záturčí na Ulici Aurela Stodolu, v Priekope na Dullovej ulici a pri cintoríne na Kolónii Hviezda vybudované prvé tri stojiská polopodzemných kontajnerov. Odtedy pribudli ďalšie na Ľadovni, Podháji, Severe i v Košútoch.

V priebehu najbližších mesiacov ich počet radikálne stúpne, na území mesta bude vďaka peniazom z Environmentálneho fondu rozmiestnených až 70 nových polopodzemných kontajnerov. Ukrátená nebude žiadna mestská časť, v každej jednej bude vybudovaných desať stojísk.

„Polopodzemné kontajnerov sú nevyhnutnou súčasťou odpadového hospodárstva každého moderného mesta. A my v Martine chceme tento trend podporiť. Vďaka ich rozšíreniu sa nám podarí ušetriť financie na zber a odvoz odpadu a nepopierateľne aj zlepšiť kvalitu životného prostredia v ich blízkosti," povedal na margo ekologického projektu Ján Danko, primátor mesta Martin.

Zaujímavosťou je, že poradie mestských častí, kde sa začnú stojiská budovať, určí žreb. Žrebovanie sa uskutoční na stretnutí predsedov výbo-

Využitie objektu

Po rekonštrukcii bude budova využívaná na reprezentatívne a administratívne účely. Napríklad úpravou priestorov na druhom podlaží vznikne veľká spoločenská sála i s javiskom a samostatnou miestnosťou na catering.

V objekte bude aj viacero kancelárií, niektoré z nich budú aj navzájom prepojené. Tie by mali byť určené na prenájom.

Na prízemí by teoreticky mohli byť i menšie obchodné prevádzky, avšak primátor Ján Danko naznačil, že by sa priestory na prvom podlaží mohli využiť aj na zriadenie mestského múzea. Je to otvorené.

„Dôležité bude, aby táto budova bola funkčná a využívaná, aby sa nám nestalo, že do nej zavítame len raz za pol roka. Určite k tomu budú mať čo povedať i poslanci mestského zastupiteľstva a vítány je, samozrejme, i názor občanov. Verím, že spoločne nájdeme čo najširšiu zrodu na využití tohto mestského objektu, ktorý bude po rekonštrukcii určite patriť k najkrajším v našom meste," podotkol na záver rozhovoru Ján Danko, primátor mesta Martin.

Roman Kopka

rov mestských častí. „Nechceme nikoho uprednostňovať, preto sme sa rozhodli pre tento férový prístup," vysvetľoval Ján Danko.

Miesta na jednotlivé stojiská vypočítal Útvor hlavného architekta mesta Martin, časový faktor závisí od stavu projektov dokumentácie.

Polopodzemné kontajnerov sa nepochybne v praxi osvedčili, oproti bežným kontajnerom sú estetickéjšie i hygienickejšie, znižujú zápach z odpadu, sú zabezpečené proti vandalizmu i hlodavcom, nedá sa v nich prehrabávať. Navyše sa v nich kumuluje väčšie množstvo odpadu na malom priestore, čo je pre sídliská zaplnené autami ďalšie plus.

Roman Kopka

Polopodzemné kontajnerov sa využívajú aj na Puškinovej ulici na Ľadovni.
Foto: Roman Kopka

STRUČNE Z MARTINA

■ **Kamery v spoločných priestoroch ubytovne pri teplárni.** Rekonštrukcia ubytovne pri teplárni na Robotníckej ulici je dokončená. Ide o mestský objekt, ktorý spravuje Matri a dnes je v budove 30 dvojizbových bytov. V minulých mesiacoch sa v jej interiéru vymieňali okná, prerábali sa stúpačky, rozvody vody, hydranty, byty majú nové kuchyne i kúpeľne s vybavením, pôvodné bytové jadrá sa demontovali. Rekonštrukcia, ktorá trvala od roku 2021 a robil ju Sociálny podnik mesta, stála 390-tisíc eur. Nastáhovali sa do nej ľudia zo znevýhodneného prostredia z bytoviek na Ulici Ambra Pietra, ktoré teraz čaká rekonštrukcia. V ubytovni sú v spoločných priestoroch nainštalované kamery, ktoré majú identifikovať neprispôsobivých obyvateľov so správaním vedúcim k poškodzovaniu majetku.

■ **V meste sa kosí aj v septembri.** Druhá kosba by sa mala skončiť do 25. septembra. Stroje začali kosiť trávnaté plochy najskôr v centre, pokračovali na Ľadovni, v Jahodníkoch a Tomčanoch, presunuli sa na Podháji-Stráne, do Záturčia a na Sever a v septembri sa má druhá kosba skončiť ešte v Košútoch a Priekope.

■ **Výzva na adoptovanie stromov.** V Martine sa nachádza približne 300 suchých stromov a výsledkom pravidelného monitoringu zelene, stromov a kríkov sú aj ďalšie drevy, ktoré treba vyrábať alebo ošetriť tak, aby nepoškodzovali domy či nezacláňali vo výhľade z okien či pri vychádzaní na cesty alebo križovatky. Výrub stromov podlieha správne konaniu a k výrubu je možné pristúpiť až potom, čo odborníci spracujú výrubové rozhodnutie, ktoré je spojené aj s náhradnou výsadbou stromov. Mesto za jeden vyrúbaný strom vysádza dva nové. Má rozpracovaný odborný materiál, ktorý sa týka práve náhradnej výsadby stromov. A keďže je pri nej často limitované vlastníctvom pozemkov či sietami pod nimi, jeho súčasťou je aj možnosť adoptovať si zeleň. Mesto pristúpi k výzve občanom a ponúkne možnosť vysadiť si na vlastných pozemkoch okrasné či ovocné stromy vhodné do mestského prostredia.

■ **Návrhy na udelenie verejných uznání športovcom.** Do 31. decembra môžu športové inštitúcie a športové kluby podávať mestu (MsÚ, Námestie S. H. Vajanského 1) návrh na udelenie verejných uznání fyzickým alebo právnickým osobám pôsobiacim na území Martina. Udeľujú sa štyri typy ocenení: Športovec roka, Športový kolektív roka, Športový talent roka a Čestné uznanie za celoživotný prínos pre šport.

Viera Legerská

Mesto Martin si pripomenulo 79. výročie SNP pietnym aktom kladenia vencov. Foto: archív mesta Martin

Aj mesto Martin si pripomenulo hrdinskú udalosť spred 79 rokov

Kladenie vencov, hymna SR, príhovory a napokon i hymnická pieseň Kto za pravdu horí. To všetko patrí k oslavám SNP v Martine.

Mesto Martin si 79. výročie Slovenského národného povstania pripomenulo v stredu 30. augusta pietnymi aktami kladenia vencov na Cintoríne hrdinov SNP v Priekope a pri Pamätníku SNP na Severe. Pri tejto príležitosti odzneli aj viaceré príhovory.

„Slovenské národné povstanie malo pre dnešné Slovensko obrovský význam. Nesúhlas našich predkov s fašizmom a ich odvaha postaviť sa mu Slovensko zaradila medzi víťazov II. svetovej vojny. Cena za víťazstvo nad Hitlerovým Nemeckom však bola privysoká. Odhady hovoria o 10-tisíc až

15-tisíc povstaleckých obetiach, desiatkach zúčastnených národov. Čo však oficiálne štatistiky neuvádzajú, je utrpenie tých, čo ostali – rozvrátené rodiny, mŕtve deti, vypálené domovy, doživotný strach a obavy. Každá vojna stojí priveľa. A my si to musíme pripomínať. Obzvlášť dnes,“ povedal Ján Danko, primátor Martina.

Slovenské národné povstanie malo však podľa Jána Danka aj iný rozmer. Hrdinstvo, slobodu a boj za ľudskosť.

„V neľahkých časoch sa Slováci dokázali postaviť a zabojovať o to, na čom im záležalo. Zabojovať za seba, svoju rodinu, našu budúcnosť. SNP z nás vytvorilo národ a stalo sa základom budúcej samostatnej Slovenskej republiky. Aj vďaka nemu už dlhé roky žijeme v mieri, demokracii a slobode. V krajine, kde nikto nie je prenasledovaný za svoj pôvod, vieru ani názory. V krajine, na ktorú by boli naši predkovia, ktorí odpočívajú tu navôkol, hrdí,“ zdôraznil vo svojej slávnostnej reči martinský primátor.

Peter Mojtek, predseda OV SZPB v Martine okrem iného pripomenul, že SNP bolo druhým najväčším ozbrojeným vystúpením v Európe a viac ako dva mesiace povstanci čelili obrovskej presile fašistických jednotiek.

Kladenia vencov sa okrem predstaviteľov mesta Martin Jána Danka a Stanislava Thomku zúčastnili príslušníci Ozbrojených síl SR, členovia Oblastného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Martine, členovia Zväzu vojakov a Klubu vojenských výsadkárov. No pamiatku hrdinov SNP si prišli uctiť aj občania Martina a okolitých obcí.

Roman Kopka

SNP je štátnym sviatkom 31 rokov, nebolo jednoduché to presadiť

Za to, aby sa 29. august, keď v roku 1944 vypuklo Slovenské národné povstanie, stal štátnym sviatkom hlasovalo v roku 1992 89 poslancov. "Za" bol i vtedajší poslanec SNR z Turca Radomír Žingor.

V utorok 29. augusta sme si pripomenuli 79. výročie Slovenského národného povstania, jednej z najvýznamnejších udalostí v histórii Slovenska. Deň vypuknutia SNP sa stal štátnym sviatkom

Vladimír Strmeň, priamy účastník SNP, pred pár týždňami besedoval v Martine so žiakmi základných a stredných škôl.

Foto: Roman Kopka

Na konci mesiaca rozhodneme o zložení Národnej rady SR

V sobotu 30. septembra od 7. do 22. h sa na Slovensku uskutočnia predčasné parlamentné voľby.

O hlasy voličov sa v parlamentných voľbách uchádza 25 politických subjektov. Do schránok už aj občania mesta Martin dostali oznámenie o čase a mieste konania volieb do NR SR a zoznam zaregistrovaných kandidátov. Súčasťou oznámenia je aj informácia o mieste volebného okrsku, v ktorom budú voliči voliť.

po rozhodnutí poslancov SNR zo septembra roku 1992 na návrh skupiny poslancov SDĽ, ktorý predkladal Pavol Kanis. Kladné stanovisko vyjadřila aj druhá Mečiarova vláda.

Diskusia k návrhu bola miestami dramatická, ale podľa Pavla Kanisa sa zaobišla bez scén, ktoré by sa vymykali vtedajšej politickej kultúre.

Z prítomných 128 poslancov sa na hlasovaní zúčastnilo 127 zákonodarcov. Za prijatie návrhu hlasovalo 89 poslancov, proti bolo 12, zdržalo sa 26, jeden hlas bol neplatný, chybné zahlasoval jeden poslanec a neprítomných bolo 22 členov SNR.

„Pre mňa bolo veľkým prekvapením to, že mnohí vystupujúci v diskusii svoj priaznivý postoj vyjadřovali tým, čo zažili ich rodinní príslušníci. História vo vedomí človeka ide skôr cez históriu vlastnej rodiny, než cez tú v učebniciach. Stručne sa dá povedať, že dejiny idú cez rodiny,“ povedal v októbri 2017 pre TASR Pavol Kanis.

Sídlo Národnej rady Slovenskej republiky na Námestí Alexandra Dubčeka v Bratislave.
Foto: Roman Kopka

Právo voliť

Právo voliť do Národnej rady Slovenskej republiky má občan Slovenskej republiky, ktorý najneskôr v deň konania volieb dovŕši 18 rokov veku.

Prekážkou práva voliť je zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodu ochrany verejného zdravia, ak osobitný zákon v čase pandémie neustanoví inak.

O to, že návrh získal väčšinovú podporu parlamentu, sa svojim vystúpením zaslúžil aj vtedajší poslanec Radomír Žingor z Bystričky, syn povstaleckého veliteľa Viliama Žingora, ktorého verejnosť pozná aj ako dlhoročného predsedu OV SZPB v Martine.

Mimochodom, Radomír Žingor ako jediný vtedajší poslanec z Turca hlasoval aj za prijatie Ústavy SR a túto udalosť si 1. septembra pripomíname ďalším štátnym sviatkom ako Deň Ústavy SR.

Prvé centrálné oslavy SNP ako štátneho sviatku sa konali za účasti vtedajšej politickej špičky a širokej verejnosti pred 30 rokmi v Martine, vencie sa kládli pri Pamätníku SNP, ktorý mal vtedy ešte dôstojné miesto v centre mesta.

Okrúhle 50. výročie SNP sa už centrálnne, a je to tak dodnes, oslavovalo v Banskej Bystrici. „Štátny sviatok SR si vtedy prišlo spolu s nami pripomenúť 16 prezidentov a premiérov, de-

Spôsob voľby

Volič môže voliť na území SR a to vo volebnom okrsku, v ktorého zozname voličov je zapísaný, alebo v ktoromkoľvek volebnom okrsku na základe hlasovacieho preukazu.

Hlasovací preukaz

Obec na základe žiadosti voličovi vydá hlasovací preukaz a zo zoznamu voličov ho vyčiarkne s poznámkou o vydaní hlasovacieho preukazu. Obec vydá hlasovací preukaz voličovi bezodkladne, najskôr však 45 dní pred dňom konania volieb, t. j. 16. 8. 2023. Hlasovací preukaz oprávňuje na zápis do zoznamu voličov v ktoromkoľvek volebnom okrsku, teda aj vo volebnom okrsku, v ktorom bol pred vydaním hlasovacieho preukazu zapísaný v zozname voličov.

Volič môže požiadať o vydanie hlasovacieho preukazu:

- osobne najneskôr posledný pracovný deň pred konaním volieb (t. j. najneskôr 29. 9. 2023) v úradných hodinách obce. Obec vydá hlasovací preukaz bezodkladne.

- v listinnej podobe tak, aby žiadosť o vydanie hlasovacieho preukazu bola doručená obci najneskôr 15 pracovných dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 8. 9. 2023).

- elektronicky (e-mailom) vo forme elektronickej snímky žiadosti (sken) alebo v textovej forme tvoriacej obsah e-mailovej správy tak, aby žiadosť o vydanie hlasovacieho preukazu bola doručená obci najneskôr 15 pracovných dní pred dňom konania volieb (t. j. najneskôr 8. 9. 2023).

Informácie pre voličov sú zverejnené na webovej stránke mesta Martin v záložke "Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2023" (KP)

legáciu USA viedla vplyvná Madeleine Albrightová. Dali sme jasne najavo, že nemáme nič spoločné s Tisovým Slovenským štátom, naopak, jasne sme sa prihlásili k demokratickým hodnotám,“ spomínal v Novom Živote Turca vtedajší minister hospodárstva z Martina Peter Magvaši.

V súčasnosti SNP už drvivá časť spoločnosti nespochybňuje a kladný vzťah má k nemu veľká väčšina občanov Slovenska.

„Týmto činom sme sa výrazne zapísali do moderných dejín Slovenska, SNP prispelo k ukončeniu II. svetovej vojny a ozbrojeným vystúpením proti fašizmu a jeho prísluhovačom sme sa zaradili na stranu víťazov II. svetovej vojny,“ povedal pred pár týždňami na besede so žiakmi martinských základných a stredných škôl Vladimír Strmeň, jeden z posledných ešte žijúcich priamych účastníkov SNP.

Roman Kopka

Renáta Mračková, riaditeľka ZŠ s MŠ na Hurbanovej ulici v Martine.
Foto: Viera Legerská

Vaša škola je jednou zo štyridsiatich na Slovensku, ktoré ministerstvo školstva zaradilo do pilotnej skupiny na overovanie nového štátneho vzdelávacieho systému. Čo motivovalo školu, že sa do overovania prihlásila?

Hlavným motívom bolo predovšetkým to, že v škole sme už aj doteraz v rámci našich možností moderne vzdelávali a inovovali vyučovacie postupy. Takže sme sa mohli prezentovať aj aktivitami, ktoré to dokladali. Náš záujem vlastne odráža trend, ktorý je pre našu školu charakteristický. Som rada, že do overovania vybrali aj školu v Kláštore pod Znievom, ktorá sa prezentuje podobne.

Čo je vlastne hlavným princípom nového štátneho vzdelávacieho systému?

Je to veľká zmena oproti tradičnému vyučovaniu. Deti sa budú vzdelávať inou formou tak, aby vyučovanie pre nich bolo zaujímavé, aby ich bavilo a rady sa učili. Vedomosti sa deťom nebudú odovzdávať hotové, dopracujú sa k nim aj vlastným príspevom, budeme ich učiť, ako tieto vedomosti získavať a ako ich v praxi využívať.

Ale pre vašu školu to nie je neznáma pôda...

Áno, nejdeme úplne do neznáma. Naša škola už v minulosti využívala pri vyučovaní matematiky Heinlein metódu, pri angličtine moderné inovatívne prístupy, mali sme projektové dni, rovesnícke vyučovanie a iné, ktoré kurikulumna reforma vyžaduje, aby sa zavádzali. My ich už máme zabehnuté.

Predpokladám, že máte za sebou dôkladnú prípravu...

Iste. Napríklad už na konci minulého školského roka sme spolu s učiteľmi z Kláštora pod Znievom navštevovali školy na celom Slovensku a zoznamovali sme sa s ich inovatívnymi vyučovacími metódami, boli sme na náčuvoch, vyučovacích hodinách, aby sme sa inšpirovali, vyvarovali chýb, na ktoré nás upozornili. Takto sme získali presnejšiu predstavu o tom, ako nastaviť náš vzdelávací program. Presvedčili sme sa, že zmeny sa dajú robiť aj v školách ako sme my. Samozrejme, naši pedagógovia absolvovali aj viaceré školenia o obsahu o metodike nového vzdelávacieho systému a jeho priebežnom vyhodnocovaní.

Koľkých tried sa nový školský vzdelávací program týka?

Na celom Slovensku sa začína prvákmi, teda aj u nás. V tomto školskom roku máme štyri prvácke triedy so 78 žiakmi. A keďže sme získali aj Erasmus, o ktorý sme sa už viac rokov uchá-

Na Hurbanke so zmenou: Idú overovať nový vzdelávací systém

Každý nový školský rok je dôležitý, každý znamená zmenu. No ten, do ktorého vykročili v ZŠ s MŠ na Hurbanovej ulici v Martine, je prelomový. Začínajú tu od septembra už aj v praxi overovať nový štátny vzdelávací systém. Hovoríme o ňom s riaditeľkou Renátou Mračkovou.

V ZŠ s MŠ na Hurbanovej ulici sa začnú prváci učiť po novom.
Foto: archív školy

”

Vedomosti sa deťom nebudú odovzdávať hotové, dopracujú sa k nim aj vlastným príspevím.

Renáta Mračková

dzali, a s ním aj možnosť vyučovať angličtinu CLIL metódou, budeme tento jazyk využívať aj pri vyučovaní iných predmetov, a to aj v prvom ročníku. Aby sme ale dokázali progres vyučovania touto metódou lepšie odsledovať, vytvorili sme jednu výberovú prvácku triedu s jazykovo zdatnejšími deťmi a tešíme sa na výsledky.

Týka sa nový systém iba prváčkových učiteľov?

Určite nie, týka sa všetkých pedagógov, hoci na začiatku najväčšiu záťaž prípravy a vyučovacej praxe znášajú učiteľky v prvých triedach a sčasti pedagógovia vyučujúci v druhých a tretích ročníkoch. No naši pedagógovia boli o projekte informovaní od momentu, keď sme sa o overovanie začali zaujímať a cítime ich podporu. Aj v ostatných ročníkoch pripravujú vzdelávacie programy tak, aby kontinuálne na seba nadväzovali. Ved' postupne do vyšších ročníkov budú prichádzať deti vzdelávané novým systémom.

Spomínali ste, že pri tvorbe vášho vzdelávacieho systému ste mali istú voľnosť. Čo ste v ňom uprednostnili?

Je toho viac, ale spomeniem napríklad posilnenie komunikačných zručností detí, čo by sa malo odraziť v tom, aby deti lepšie rozumeli tomu, čo čítajú. Máme teda viac hodín slovenského jazyka, zdanlivo na úkor prvouky, no tá sa premieta do iných predmetov.

Aký máte z reformy pocit?

Školstvo bolo už dávno na ňu zrelé. Ide o reformu, ktorá sa pripravovala postupne i zavádza sa postupne, čo posilňuje jej vážnosť. Nie je šitá horúcou ihlou, má podporu škôl, je garantovaná aj finančne cez projekty a výzvy a po konzultáciách s odborníkmi z praxe stavia aj na všetkom pozitívnom, čo sa u nás v školstve dosiahlo. Prvé výsledky spoznáme síce až o osem rokov, no v priebehu nábehu reformy budeme postupne nabaľovať skúsenosti, budeme mať možnosť korigovať nedostatky, pripomienkovať tvorbu učebníc, jednoducho, zdokonaľiť metodiku reformy, s ktorou teraz vstupujeme do overovania.

Čakajú zmeny aj rodičov?

Áno, ale treba spomenúť, že naša škola nerobí až taký veľký obrat. To, čo reforma od nás vyžaduje teraz, sme už praxi z veľkej časti aplikovali. Dovoľm si povedať, že až 80 percent našich pedagógov klasicky nevyučovalo, na hodinách v nemalej miere uplatňovali nové metódy a dnes pokračujeme v tom, čo sme už robili, no tentoraz s podporou ministerstva školstva. Dokonca aj vo

vzdelávaní angličtiny má naša škola skúsenosti, no CLIL metóda ich prehĺbi. Rodičia si zvykli na takúto prax školy, ale komunikáciu s nimi zintenzívňujeme, lebo si uvedomujeme, že predchádzajúce pokusy o reformu školstva zlyhali aj preto, že nemali podporu rodičov. Veľkou novinkou je ale informatívne hodnotenie žiakov.

Vysvetlite, o čo ide.

Zjednodušene, ide o slovné hodnotenie namiesto známky. Rodičov s ním zoznámime, vysvetlíme im princípy takéhoto hodnotenia a informácie o podmienkach a dôvodoch hodnotenia nájdu aj na našej webovej stránke. Vopred teda budú vedieť, za čo a ako bude ich dieťa hodnotené, aby ho vedeli usmerniť. Zdôrazňujem, že už nebudeme stavať na znalosti definícií, ale na tvorivom získavaní a utvrdzovaní vedomostí a ich využívaní naprieč celým spektrom predmetov.

Prekopávanie hodnotenia nie je ale jedinou novinkou u vás na štarte nového školského roka. Ktoré sú ďalšie?

Je tu už spomínaný Erasmus. Čaká nás jazykové vzdelávanie učiteľov, ale aj pobyt detí v Španielsku. Pripravujeme sa na spoluprácu s Dánmi, ktorá ale bude orientovaná na rozvoj športového využitia. Zapájame sa do výzvy orientovanej na modernizáciu škôl, u nás chceme zveľadiť ihrisko a vybudovať interaktívnu triedu a priestor na komunikačné zručnosti. Každý pondelok budeme organizovať na celej škole ranný kruh. V rámci neho budú učiteľia so žiakmi riešiť témy, ktoré ich zaujímajú, alebo o ktorých sa chcú rozprávať. Preto v tento deň sa u nás vyučovanie začne o 7.50 h. A v októbri organizujeme celoslovenskú konferenciu s témou: Zmena je už dávno tu, na ktorej chceme propagovať nové vyučovacie metódy. Čaká nás pekný školský rok.

Viera Legerská

R23-09-02

Súkromná materská škola Jesienka prijíma v školskom roku 2023/2024 deti od dvoch rokov.

SMŠ ponúka krúžky: výtvarný, hudobný, dramatický, pohybový a hravú angličtinu.

Aktivity: lyžiarsky výcvik, plavecký výcvik, školské výlety, exkurzie a telovýchovné vychádzky.

Nájdete nás na Ulici Jesenského 10246/1A, Martin

Kontakt: 0905 242 519, 043/4131536

Mail: zanovitova.tatiana@azet.sk

ZO ŽIVOTA MESTSKÝCH ČASTÍ

MČ ZÁTURČIE

Nové basketbalové ihrisko by malo byť už v tomto mesiaci pokrstené športovým podujatím.

Foto: Roman Kopka

chy. Tá doslova žije pestrými farbami, čo ihrisku dáva atraktívny vzhľad, ale aj umeleckú hodnotu.

„Keďže sa ihrisko nachádza na Gándhího ulici, jedinej s týmto pomenovaním na Slovensku, tak sme zvolili motív slobody, ktorá je s touto osobnosťou spojená. Na projekte „Ihrisko“ spolupracujeme s chalanmi z Bratislavy, ktorí už majú skúsenosti s revitalizáciou ihrísk,“ vysvetlil Martin Hríb, jeden z autorov projektu.

Kým vynovené basketbalové ihrisko dostalo novú podobu, muselo prejsť viacerými úpravami, no všetko sa postupne zvládlo k spokojnosti. Stálo to takmer 16-tisíc eur.

„Súčasťou ihriska budú aj betónové lavičky, ktoré sme sponzorsky získali a budú mať podobne farebný vzhľad ako plocha športoviska,“ podotkol Martin Hríb.

Asfaltová plocha bola zmenená na basketbalové ihrisko, na svoje si prídu nielen tínedžeri

Plocha láka pestrými farbami, ktoré symbolizujú slobodu. Aj takto sa dá prepojiť športovisko s ulicou, ktorá je ako jediná na Slovensku pomenovaná po Mahátma Gándhím.

Málo využívaná fádna asfaltová plocha sa postupom času zmenila na moderné vyzerajúce sídliskové športovisko, ktoré má vďaka svojej atraktívnosti veľký potenciál oslovit' nielen tínedžerov, ale aj mladých dospelákov. Za bytov-

kou na Gándhího ulici v Záturčí si na svoje určite prídu milovníci stríbalu i basketbalu. Prvé zápasy by sa mohli uskutočniť už v septembri, kedy sa počíta i so slávnostnejším otvorením športoviska pre verejnosť.

Atraktívny vzhľad

V predposlednom augustovom týždni chalani zo Street Art Academy – Martin Hríb a Branislav Urbánek, ktorí vytvorili viacero nádherných muralov v našom meste, finišovali s náterom hracej plo-

Ihrisko najmä pre nástročných

V Záturčí sa poslanci dlhodobo snažia kultivovať verejný priestor a vytvárať obyvateľom sídliska naprieč generáciami podmienky na trávenie voľného času.

„Nielen najmenšie deti, ale aj tínedžeri potrebujú mať svoj priestor na zábavu či športové využitie a toto basketbalové ihrisko im ho určite poskytne,“ myslí si Michal Uherčík, poslanec VMČ Martin-Záturčie.

Roman Kopka

MČ PRIEKOPA

Priechod cez mostík je už opravený, chystá sa aj Priekopský deň

Priekopčania určite zaevidovali skutočnosť, že priechod cez mostík ponad potok Jordán prešiel rekonštrukciou.

Keďže financií nie je dostatok a v dohľadnom čase ani nebude, musia sa obyvatelia Priekopy chtiac-nechtiac zatiaľ uspokojiť aspoň s čiastočnou rekonštrukciou mostíka ponad potok Jordán. Čo zahŕňa? Vymenili na ňom plechy, opravili poškodené spodné vzpruhy a spoje tak, aby sa zaručila aspoň na niekoľko rokov bezpečnosť chodcov. A mostík dostal aj nový náter.

Nie je to konečné riešenie, ale nejaký čas sa bude mostík môcť používať, kým sa nezískajú financie na výstavbu nového. Lebo hrozilo, že

ho úplne uzatvorí. K čiastočnej oprave v mestskej časti pristúpili vďaka tomu, že práce, ktoré sme vymenovali, boli realizované v spolupráci so Sociálnym podnikom mesta Martin. Aj tak sa predpokladané náklady pohybujú v sume približne 4 600 eur.

Počas leta sa podarilo v Priekope poopravovať aj najhavarijnejšie úseky ciest, ale zas to bo-

lo len o plátnaní dier. Financie na to sa použili z prostriedkov mestskej časti. Opravy nie sú vo finále, lebo úseky, na ktorých sa pracovalo, sú v častiach, kde sa do budúcnosti plánuje opraviť komunikácia v plnom profile. Momentálne však na to nie sú rozpočtované financie, hoci poslanci sa snažia, aby sa našli čo najskôr.

Po niekoľkých rokoch bola korunovaná úspechom aj snaha o výsadbu komunitnej záhrady na Priehradnej ulici, a to zásluhou úspešného projektu, ktorým sa mesto Martin uchádzalo o túto možnosť. K výsadbe stromov, kríkov a inej zelene dôjde už túto jeseň.

A ešte na záver jeden oznam. V sobotu 16. septembra sa v areáli SIM uskutoční Priekopský deň. Začína sa o 10. h. V programe je okrem iného tradičná súťaž vo varení bryndzových halušiek, výstava poľovníkov a Priekopského urbáru, ukážky techniky a výstroje hasičov a mestskej polície. Deti si užijú aj obľúbenú penovú šou, rôzne športové a logické hry.

Jana Cikhartová

Po mostíku cez potok Jordán sa dá opäť prejsť bezpečne.
Foto: Roman Kopka

MČ KOŠÚTY

Rodinka má do finále ešte ďaleko

Ihrisko Rodinka
v Košútoch.
Foto: Roman Kopka

Na inkluzívnom ihrisku Rodinka v Košútoch II sa deti síce už hrajú, ale kolaudácia mu vytkla viaceré nedostatky, ktoré sa musia odstrániť. K najpodstatnejším patrí odvodnenie celého priestoru.

Ihrisko bolo postavené aj zásluhou dotácie 50-tisíc eur z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, no rávalo sa s tým, že na dofinancovanie výstavby bude potrebné použiť aj peniaze z rozpočtu mesta, resp. mestskej časti, a to na terénne úpravy, dopadové plochy a osadenie mobiliáru. Časť týchto prác nie je ukončených ani dnes, hoci deti si ihrisko obľúbili a rady na ňom trávajú čas.

„V mestskej časti registrujeme pripomienky rodičov, ktorí naliehajú, aby sa ihrisko lepšie udržiavalo, dokončili terénne úpravy, opravili asfaltové plochy a najmä, aby došlo k odvodneniu priestoru,“ povedal pre TV Turiec predseda výboru MČ Jozef Petráš. Vyslovil presvedčenie, že riešenie sa nájde, pretože z rozpočtu mestskej časti nie je možné financovať celý rozsah prác, ktoré si

ihrisko ešte vyžaduje. „Nedostatky, ktoré sa zaznamenali počas kolaudácie ihriska, budú podľa možnosti mesta postupne čo najskôr odstraňované a reagovať budeme aj na pripomienky rodičov,“ vyjadrila sa pre TV Turiec hovorkyňa mesta Zuzana Kalmanová.

„Až potom ho do majetku preberie Správa športových zariadení mesta Martin, ktorá sa bude starať aj o jeho bežnú údržbu.“

(VL)

MČ PODHÁJ-STRÁNE

Aj takáto bola príprava na nový školský rok.
Foto: archív MN

Po prázdninách sa v škôlke opäť stretli

Hoci prázdniny znamenajú oddych a voľno, v niektorých povolaniach to zas také priamočiare nie je. Aj v MŠ Podhájska ide o obdobie, kedy sú síce deti doma, no neplatí to o učiteľoch.

V škôlke na Podháji sa počas prázdnin robili aj opravy, ktoré nie je možné zorganizovať za plného chodu. V spolupráci so zriaďovateľom, ktorým je mesto Martin, sa v MŠ podarilo v 1. etape rekonštruovať čiastočne elektrorozvody, menili tu

aj osvetlenie. V jednej triede sa podarilo sponzorsky opraviť strop a dokončili tu aj renováciu dverí.

No novinkou pred začiatkom školského roka bol v tejto materskej škole Adaptačný zoznamovací deň. „Podujatie malo niekoľko cieľov,“ povedala zástupkyňa riaditeľky Janka Poláčiková. „Deti spoznali svoje učiteľky, prostredie škôlky, miesto, kde budú spávať a niektorí odvážlivci si svoje nové postelky aj vyskúšali. Rodičia detí sa zoznámili s učiteľkami, ktorým zverujú svoje ratolesti, a videli aj svoje deti, ako sa zapájajú do aktivít a hier.“

Okrem jednej rodiny prišli všetci rodičia, deti s rozžiarenými očkami, plné očakávania spoznali aj priestor školského dvora, kde sa mohli pohrať. Prvý týždeň školského roka ich už čakala realita čiastočného odlúčenia od rodičov. Možno so slzičkou, ale to k tomu patrí.

J. Poláčiková ešte podotkla, že v MŠ celé leto aktívne spolupracovali najmä s rodičmi, aby aj s ich pomocou pripravili všetko na nový školský rok tak, aby sa deťom v škôlke páčilo a cítili sa v nej príjemne a bezpečne.

Jana Cikhartová

MČ STRED

Na zelenú položku v rozpočte nie je zatiaľ dostatok peňazí

Martin je mesto zelene. Je jej dosť, no chýba jej systematické ošetrovanie a pravidelný výrub suchých a nebezpečných stromov a kríkov. Hoci v jednotlivých mestských častiach to môže byť inak, v mestskej časti Stred situácia kopíruje všeobecný stav.

Pravidelné jarné a jesenné obhliadky stromov v tejto mestskej časti konštatujú extrémne veľa suchých stromov, ktoré sú už nebezpečné pre chodcov a môžu poškodiť majetok. „Spomeniem napríklad Bernolákovu či Hviezdoslavovu ulicu, ale sú aj iné so stromami vhodnými na výrub,“ hovorí Juraj Stahl, predseda výboru MČ Martin-Stred.

„Mesto sa sústreďuje spravidla iba na havarijný výrub, pravidelná starostlivosť o zeleň s výnimkou kosby či vysádzania okrasných rastlín z veľkej časti absentuje. Je to ale aj vec rozpočtu. Táto položka je pravidelne poddimenzovaná,“ konštatuje.

Mesto by s inventúrou zelene malo pracovať

Uvádza tiež, že mestským častiam by pomohlo, keby mesto malo spracovaný materiál s inventúrou zelene, jej štruktúrou, zdravotným stavom a návrhmi na výrub či ošetrovanie. „Dôležitou súčasťou tohto materiálu by mali byť aj odporúčania, aký typ drevín a s akými vlastnosťami sa

hodí na konkrétne ulice, parky či štvrte. Mali by sme tak poruke manuál, ktorý by sme mohli použiť pre prípad akejkoľvek investície, ktorá vyžaduje náhradnú či novú výsadbu,“ prízvukuje predseda.

Negatívnym príkladom absencie takéhoto materiálu a jeho využitia v praxi je podľa neho križovatka ulíc Jesenského, Kohútovej a Bernolákovej. „Je tam množstvo vyzebrovaných plôch, namiesto asfaltu sme tam mohli mať trávu či trvalkovú výsadbu. Priestor sa tak zbytočne prehrieva, chýbajú vsakovacie plochy pre vodu, dokonca sa do tých zelených záhonov mohla zväzdať voda z komunikácií. Ak by mesto malo koncepciu zelene, mohlo podmieniť rekonštrukciu tejto dôležitej cesty aj zelenými opatreniami,“ vyjadril sa.

Náhradnú výsadbu tam, kde bol výrub

Za dôležité považuje aj to, aby sa náhradná zeleň, ktorú treba vysádzať po výruboch, realizovala v danej mestskej časti. „Úrad žiadame, aby nám na takúto výsadbu určil plochy v parku pod

Namiesto vyzebrovaných plôch na jednej z hlavných križovatiek mesta, mohli byť trávniky alebo trvalky.
Foto: Viera Legerská

Malou horou,“ zdôrazňuje predseda a zároveň prízvukuje, že tvorba a starostlivosť o zeleň nie je iba vecou mesta, ale aj vzdelávania obyvateľov, lebo chyby v nakladaní so zeleňou sa dejú aj na súkromných pozemkoch.

„Mesto by malo vytvoriť manuál, ktorý argumentmi podporí zmeny hospodárenia napríklad v záhradkách. Nejde iba o kompostovanie, ale aj o rady, aké stromy vysádzať, aby v lete tienili a v zime poskytovali pre domy viac svetla a slnka, prečo pred vykosenými trávnikmi uprednostniť lúčne porasty, prečo lístie zo stromov nevnímať ako odpad, ale súčasť kompostu, ako vytvoriť súlad medzi pestovaním úžitkových rastlín a faunou v záhrade, ako ušetriť na odpade z domácností a podobne,“ vymenúva J. Stahl iba tie najpodstatnejšie informácie.

Rozhovor uzatvára konštatovaním, že poslanci by sa o zeleň v meste starať nemali, mali by to robiť odborné útvary mestského úradu, a občania by mali mať k dispozícii telefónny kontakt na pracovníka, u ktorého by sa mohli zhromažďovať podnety na výrub či ošetrovanie zelene.

Faktom však je, že na Oddelení životného prostredia a komunálnych služieb MsÚ v Martine pôsobí aj referent životného prostredia pre úpravu zelene. Ekologickým témam, ako je napríklad verejná zeleň, predzáhradky na sídliskách, projekty na vodozádržné opatrenia a mnohé ďalšie, sa okrem príslušných odborov mestského úradu venuje aj nedávno založená Environmentálna skupina poslancov, ktorá aj prostredníctvom našich novín komunikuje s verejnosťou. K tejto téme sa ešte vrátíme.

Viera Legerská

Suché stromy treba vyrábať. Nemajú už žiadnu funkciu, sú dokonca nebezpečné. Ako napríklad na Bernolákovej ulici.
Foto: Viera Legerská

ĽADOVEŇ-JAHODNÍKY-TOMČANY

Hasičská zbrojnica v Tomčanoch voňala zemiakovými plackami

Seniori a seniorky sa opäť stretli po dvoch mesiacoch. Okrem zábavy prišlo vo voľnej diskusii aj na vážnejšie témy.

Hneď pri vstupe do Hasičskej zbrojnice v Tomčanoch, v ktorej sa nachádzajú aj spoločenské priestory, sme zacítili vôňu cesnaku a majoránky. Miestny klub seniorov v posledný augustový deň zorganizoval Zemiakový deň, ktorého súčasťou je aj ochutnávka zemiakových placiek. Podávané boli s restovanou kuracou pečienkou. Všetky tanierne ostali prázdne, tak všetkým chutilo.

„Už tretí rok organizujeme toto podujatie, ktoré sa medzi našimi členmi teší veľkej obľube. Tentoraz to bolo o čosi skôr ako vlani, ešte pred vykopávaním zemiakov. Aby nás vôňa placiek motivovala do roboty na poli,“ smiala sa Ľubica Tomčányiová, predsedníčka Klubu seniorov v Tomčanoch.

Hlavne, že chutilo

Ženičky strávili v kuchyni pár hodín, kým placky upiekli. Očistili 20 kg zemiakov, postrúhali ich, do cesta pridali 30 vajíčok, kilečko múky. Dochutili soľou, samozrejme cesnakom, korením a majoránkou, všetko dobre premiešali a opekali dozlatista.

„Urobili sme ich vyše sto, dalo to zabráť, ale sme rady, že padli na úžitok, povedali panie kuchárky.

Chutilo, táto momentka to jasne dokazuje.
Foto: Roman Kopka

Seniori a seniorky sa na spoločnom stretnutí zišli po dvoch mesiacoch. Vraj si cez prázdniny dopriali dovolenku. Že keď môžu poslanci v parlamente, prečo my nie,“ žartovali členky výboru.

„Hoci bývam v Priekope, rada na tieto naše akcie chodím. Človeku zvlášť v našom veku dobre padne, keď sa má s kým pohovárať a aj zabaviť. A keď ma niekto jubileum, tak mu aj zavinšujeme. Je tu dobrá partia, rozumieme si navzájom a to je to najpodstatnejšie,“ povedala Júlia Bohušová.

Už myslia aj na ďalšie podujatia

Seniori a seniorky si po dobrom jedle aj zanôtili pár pesničiek, bez toho by to nemohlo byť. Ľubica Tomčányiová nám povedala niečo aj o ďalších podujatiach.

„Tu v Tomčanoch budeme mať 6. októbra Športový deň, ktorý organizuje Zväz zdravotne postihnutých. Ku koncu roka si zorganizujeme Mikuláša a pred Vianocami si zas navaríme kapustnicu. Ale stretávame sa aj neformálne, niekedy aj pri spoločenských hrách.“

Riešili sa aj vážnejšie témy

Pozvanie od Klubu seniorov v Tomčanoch prijal aj poslanec mesta Martin Andrej Rodák. Jeho prítomnosť využili najmä seniorky aj na vážnejšiu diskusiu. Pýtali sa ho napríklad na možnosť orezania konárov stromov na Ulici Jána Šimku v Jahodníkoch, pre ktoré zo svojich bytov niekedy nevidia slnko. Otvorila sa aj téma kontajnerov na kuchynský odpad, ktoré sú vraj zbytočne veľké a zapáchajú. Tu treba poznamenať, že koncom augusta sa začalo s ich čistením a dezinfikovaním. Pripomienky smerovali aj k MHD, najmä ľuďom z Tomčian sa nepozdáva, že niektoré spoje chodia späť do mesta prázdne.

„Viem, že tu u nás majú konečnú a potom idú do depa. Ale cestou späť by mohli ľudí zobrať, samozrejme, ak je to možné,“ myslí si Ľubica Tomčányiová. Opýtame sa na Dopravnom podniku mesta Martin.

Roman Kopka

Ľubica Tomčányiová sa aj v kuchyni dobre obracia.
Foto: Roman Kopka

JEDNOU VETOU

■ **Busta Františka Jozefa Fuga.** Pri príležitosti osláv 160. výročia vzniku Matice slovenskej odhalili v panteóne elít v areáli sídla tejto národnej inštitúcie bustu tretieho predsedu Zahraničnej Matice slovenskej, grécko-katolíckeho kňaza, vydavateľa a mecena krajan-ského života Františka Jozefa Fuga, ktorý je aj autorom návrhu dnešnej slovenskej zástavy.

■ **O Hane Gregorovej Lilgovej.** Výročie založenia Živeny (1869) si v živeniarskej budove pripomenuli členky a sympatizanti tohto spolku slovenských žien aj krátkym predstavením venovaným životu jednej z popredných predstaviteľiek spolku Hany Gregorovej Lilgovej, manželke Jozefa Gregora Tajovského.

■ **Ministerka v Martine.** Ministerka kultúry SR Silvia Hroncová navštívila v júli Martin. Prezrela si Konzervačné a digitalizačné stredisko SNK vo Vrútkach, Slovenskú národnú knižnicu, Múzeum Martina Benku, Múzeum slovenskej dediny SNM a Múzeum rómskej kultúry na Slovensku SNM, s ich zástupcami hovorila o budúcnosti týchto inštitúcií.

■ **Piate „cédečko“.** Detský folklórny súbor Turiec Martin vydal už svoje piate CD (posledné vianočné im vyšlo pred desiatimi rokmi) Piesne z Turca III, A veru dobrý deň, ktoré má v obsahu turčianske piesne a spevy v podaní najmladšej generácie členov súboru.

■ **Spomienka na českých typografov.** Začiatkom augusta sa v Záhrade SNM uskutočnil otvárací koncert 4. ročníka projektu Odkazy, ktorý bol venovaný spomienkam na skupinu českých typografov (prichádzali do Martina na konci 19. storočia) a ich kultúr-nému a osvetovému prínosu, zorganizovali ho Združenie turčianskych muzikantov a Štúdio Pivnica.

Ilustračné foto: archív ZTM

■ **Dotácia pre Fotoklub Karola Plicku.** Poslanci MsZ odsúhlasili dotáciu vo výške 450 eur pre martinský Fotoklub Karola Plicku na výročnú výstavu Fotografia 2023.

Viera Legerská

M. Lechan: Zľava doprava a aj dnes s humorom odpočívam

Milan Lechan je od tohtoročného marca osemdesiatnik. Humorista, satirik, glosátor, autor aforizmov a epigramov. Napriek úctyhodnému veku ho humor neopúšťa a humorný pohľad na veci okolo nás už tobôž nie. Vážne sa nebral ani v našom rozhovore.

Milan Lechan.
Foto: Braňo Konečný

Pri abraháminách sa zvykne hovoriť: Čože je to päťdesiatka?! Čo ste si povedali pri osemdesiatke?

Na zdravie!

Na aký vek sa cítite?

Nespomínam si. A vy ste kto?

Na zaslúženom odpočinku ste už pekných pár rôčkov. Odpočívate?

Nie, odpočívam, a to raz hladko a dvakrát obrátene.

Môže si vlastne spisovateľ či glosátor povedať: Dost' toho bolo? A zavesiť pero či počítač na klinec?

Isteže. A zavesí sa sám.

O vás sa vie, že ste stálym spolupracovníkom rôznych médií. Kde uverejňujete najviac?

Pravidelne a najdlhšie v Slovenských pohľadoch (od roku 1988), Literárnom týždenníku (od roku 1989) a v detskom mesačníku Flak (od roku 2000). Dodnes spolupracujem aj s časopismi Bumerang a Kocúrko.

Je vo vašom živote niečo, na čo ste najviac hrdý?

To, že si o sebe veľa nemyslím a o ostatných ešte menej.

Akého máte koníčka?

Ja som si sám sebe koníčkom. Ešte tak vyhrať Veľkú pardubickú a som celý človek.

Máte ešte svoj maturitný oblek?

Svoj odev zo skúšok dospelosti som ešte doteraz nevyzliekol, lebo som v ňom štramák a aj zďaleka vidno, že ide starší príslušník strednej generácie mladých autorov.

S humorom sa vraj lepšie kráča životom.

A vám sa kráčalo s ním lepšie?

Mne áno, len či jemu?

Čo vám dnes robí najväčšiu radosť?

Politika.

A čo vás na druhej strane strašne štvie?

Politici.

Stala sa vám niekedy príhoda, ktorá by mohla pobaviť aj našich čitateľov?

Asi pred piatimi rokmi som sa vracal nočným rýchlikom z úradnej cesty v Bratislave. Vystúpil som vo Vrútkach a čakal na autobus do Martina. Na zastávke okrem mňa nebol nikto. Onedlho sa pritom opilý spoluobčan a pýta sa ma:

- Prosím vás, koľko je hodín?
- Pol piatej.
- Ráno alebo popoludní?
- Ráno.
- Dnes alebo včera?

Milan Lechan svoj humor nikdy nezaprie. Ani pri stretnutí so slovenskou herečkou, diplomatkou a političkou Magdou Vášaryovou.
Foto: archív ML

Ste voľnomyšlienkar alebo konzervatívec?

Mám slobodné myšlienky, hoci som ženatý. Konzervatívny som iba v lete, keď ma na pláži obklopujú konzervy všetkých tvarov, kubatúry a značiek od vidím do nepočujem.

Ako píšete? Živelne, plánovite, premyslene?

Tak i onak, no najčastejšie zľava doprava a pre istotu pomaly, lebo viem, že všetci nevedia rýchlo čítať.

Je humor vážna vec?

Iba v jedinom prípade, a to, keď kondolujete vdove: Živijo!

A mám záverečnú otázku. Čo robíte, ak práve nepíšete?

Zdržiavam sa pri tom či onom vodnom zdroji. Takto som svojho času skrotil i rieku Turiec. Potreboval som na to iba bič a kocku cukru a ona ma poslúchala na slovo. Prepáčte, pani Vierka, že neprezradím, na ktoré. Tak či onak: dovi, dopo, cililing...

Viera Legerská

VIZITKA

Milan Lechan, nar. 16. 3. 1943 v Michalovciach. Vyštudoval strednú školu s maturitou v Humennom a neskôr slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove. Pracoval ako redaktor vo Vydavateľstve Osveta Martin a Knižnom centre Žilina. Je členom Spolku slovenských spisovateľov a Slovenského syndikátu novinárov.

V literárnej tvorbe sa sústreďuje na písanie poézie a krátkych humoristicko-satirických foriem, aforizmov, sentencií a epigramov. Knižne debutoval zbierkou vyše dvesto aforizmov Je to láska (1970), nasleduje knižná publikácia Smiem prosit? (1978, 1984), básnická zbierka Žena, ulica, dlaň, kosť (1982) a knižka Učebni-

ca na prestávku (1988). Kombináciou krátkych humoristicko-satirických útvarov a poézie je zbierka Pelé-melé-lechan (1991), nadanie recesistu a parodika nezaprel v zbierkach Milan Lechan a iné básne (1994) a Láskovanie s (h) láskou a neskôr mu vyšli ešte zbierky Žiacka knižka Milana Lechana (2001), Vírusy smiechu (2002), Mesto, srdce, vysvedčenie, dievča (2003) a nateraz jeho ostatnou zbierkou je Slovo robí múza (2005).

Sústavne spolupracuje s humoristicko-satirickými časopismi a humoristickými rubrikami iných časopisov a denníkov, ako aj so všetkými štúdiami Slovenského rozhlasu, pre ktoré okrem pravidelnej spolupráce napísal viacero širšie koncipovaných humoristických relácií.

KULTÚRNE MENU

■ **Kino Moskva:** Nikdy nehovor nikdy (7.–8. 9. a 10.–11. 9.), Moja tučná grécka svadba 3 (7.–8. 9. a 10.–11. 9.), Martinský OTAKU: Jujutsu Kaisen SO2 (9. 9.), Mniška 2 (7.–11. 9. a 10.–11. 9.), Barbie (14.–18. 9.), Temné okná (14.–15. 9.), Mega kvíz: Marvel Cinematic Universe (16. 9.), ABBA: The Movie – Fan Even (17. 9.), Dovbuš (18. 9.), Prízrak v Benátkach (14.–18. 9.), After: Navždy (21.–25. 9.), Expedables 4 (21.–23. 9.), Bod obnovy (24. – 25. 9.), Labková patrova vo veľkofilme (29. 9. a 1.–2. 10.), Tvorca (29.–30. 9. a 1.10.), Martin Škrteľ: Buď, alebo (2. 10.).

■ **Slovenské komorné divadlo:** Bačova žena (12. 9.), Traja veteráni (13. 9.), Hráči (14. 9.), Hekuba (16. 9.), Iocasté (19. 9.), Sen noci svätajánskej (20. 9.), Spaľovač mŕtvol (22. 9.), Bačova žena (27. 9.), Fóbie (28. 9.), Zem pamätá (30. 9.).

■ **Domov nie je miesto.** Aktuálna fotografia doplnená o autorskú prózu Emy Valientovej je témou projektu Vitrínka. Nájdete ju do 18. septembra v martinskom podchode.

■ **Všetci Holli.** V kaviarni Brept sa 19. septembra o 18.30 h uskutoční hudobno-literárny večer z cyklu Dva národy – jeden Dom.

■ **Človek a príroda a Michalský jarmok.** Najbližšie nás v Múzeu slovenskej dediny v martinských Jahodníckych hájoch čakajú dve podujatia národopisného roka. 19. septembra organizátori ponúkajú podujatie Človek a príroda o poznávaní, ochrane a prezentácii krás živej a neživej prírody a 1. októbra bude v skanzene tradičný Michalský jarmok, ktorý je stretnutím tradičných remeselníkov a remesiel. Každé z nich otvorí svoje brány o 10. h a prebiehať bude do 16. h. Týždeň múzeí v prírode v nedeľu 10.9. aj o tom ako sa varilo pivo, či vyšivalo krivou ihlou.

■ **Lacikám nedráždi.** Andy Kraus a Viki Ráková prichádzajú s obnovenou verziou predstavenia s obľúbenými postavami Lásla a Ildikó zo sitcomu Susedia a ako bonus ponúknu hity legendárnej skupiny Krímeš. Predstavenie ponúka DO Strojár 26. 9. o 19. h.

■ **Hrady Turca.** V Etnografickom múzeu SNM je inštalovaná výstava, ktorá prostredníctvom modelov, fotografií, informácií a dobových predmetov približuje Znievsky, Blatnický, Sklabinský a Sučiansky hrad. Potrvá do 31. októbra.

■ **Svet detskej fantázie.** Múzeum A. Kmeťa pozýva na výstavu hračiek z Kinder vajíčok zo zbierky Ľuboša Richtárecha. Projekt ako stvorený na poprázdňinové potulky po meste s menšími deťmi. Výstava potrvá do októbra.

Viera Legerská

NAŠE MESTO

VÁS POTREBUJE!

MARTIN

MAJTE SVOJ K PARK NA SKOK

MARTINČANIA, SÚŤAŽÍME O K PARK

MARTIN môže získať priestor, kde si môžete zahrať streetbal, pingpong, precvičiť bicepsy vo workoutovej zóne, vyskúšať triky na skejtborde či kolobežke alebo sa prekonávať na lezeckej stene

Hlasujte za MARTIN, je to jednoduché:

Podťe na stránku: www.kauflandpark.sk
Pri prvej návšteve sa zaregistrujte, pri opakovanej návšteve sa už iba prihláste.

Hlasujte KAŽDÝ DEŇ do 20. septembra.

Zvýšme si šance, oslovte známych, susedov a priateľov, každý hlas pomôže rozhodnúť a je potrebný hneď od začiatku hlasovania.

Dajme dokopy svoje sily a ukážme, že MARTIN je miesto, ktoré si zaslúži mať K PARK. Hlasujme pre naše mesto a pomôžme mu získať tento skvelý priestor pre zdravé trávenie voľného času.

Ďakujeme za vašu podporu.

ZAPOJTE SA
DO HLASOVANIA
A HRAJTE AŽ O 30
SMARTFÓNOV

HÁDZANÁ

Posilnení Martinčania sa rozhodne nechcú s extraligou rozlúčiť

Káder vlaňajšieho nováčika vystužili viacerí hráči. Skúsení borci a aj talentovaní mladíci.

Hoci extraliga v hádzanej odštartovala už v prvý septembrový deň, Martinčania na premiérový zápas novej sezóny nastúpia až v sobotu 9. septembra, keď na domácej palubovke v športovej hale na Podháji privítajú Modru. Potom ich preverí silný Prešov, následne budú hrať naši doma s Novými Zámkami a septembrový extraligový program zakončia súbojom v Hlohovci.

Vlaňajší nováčik, ktorý po odstúpení Šale z najvyššej súťaže uzatváral celkové poradie, sa pred novým ročníkom posilnil. Do materského klubu sa po pôsobení v Bojniciach vrátili kanonier Vladimír Buvala a skúsený brankár Martin Kamien. Z Prešova do Turca prichádza na hostovanie pivot Peter Kimák Fejko a z Považskej Bystrice ďalší pivot Adam Lovíšek. Súpisu Martinčanov vystužilo i trio mladíkov zo Sokola Ostrava a to Jakub Znišťal, Lukáš Bandy a Marek Zahumenský, ktorí pomôžu aj dorastencom. Čo je dôležité, tréner Miroslav Šranc môže naďalej počítať s gólmánom Karlom Čepicom, ktorý bol vlani značnou

Martinský dres po dlhšom čase opäť oblečie aj Vladimír Buvala.
Foto: Milan Pospíš

oporou tímu a tiež s kvartetom medikov z Islandu.

Niké handbal extraliga má v ročníku 2023/2024 jedenásť účastníkov. Od ďalšej sezóny ich už bude len desať, čo znamená, že posledný celok z najvyššej súťaže automaticky vypadne do I. ligy a desiaty tím bude hrať baráž o udržanie sa v extralige s víťazom druhej najvyššej slovenskej hádzanárskej súťaže. Aj preto je cieľom Martinčanov pozícia okolo 8. miesta. Snáď sa to naplní. (KP)

FUTBAL

Martinčanov zarmútil brankár hostí

Martin bol veľmi blízko k tomu, aby zaknihoval tretie víťazstvo sezóny, avšak v samom závere zápasu si nepostrážil rohový kop a nikým nekrytý brankár hostí Kosa hlavičkou vyrovnal. Fomat určite remíza zamrzela, veď od 58. min viedol po strele Mlynára. Rozhodnutie mal potom na kopačke striedajúci Gajimov, no sám zoči-voči gólmánovi Bánovej neuspel. Aj potom mali naši viaceré dobré brejkové možnosti, no finálna fáza im nevychádzala podľa predstáv.

Cez víkend bude hrať Fomat v Šali a na domácej pôde sa opäť predstaví v sobotu 16. septembra, keď o 15.30 h privíta Raču.

(KP)

MŠK FOMAT - BÁNOVÁ 1:1 (0:0)

Góly: 58. Mlynár, resp. 90. Kosa. **MARTIN:** Hažer – Garaj, Ceniga (79. Todorovič), P. Ďungel (73. Saniga), Mojžiš, Mlynár (87. Pavlík), Ch. Chovanec, Kračmer (46. Gajimov) Siva, Dadák, T. Ďungel.

**MARTINSKÝ
JARMOK**
21.9.-23.9.
2023

A colorful carousel with various animal figures.	A close-up of wine glasses filled with red wine.	A collection of small wooden toys, including a bear and a sheep.	A large piece of meat roasting on a grill over an open flame.
Three men standing together, one in a yellow jacket.	A DJ performing at a turntable console.	A man in a white hoodie looking to the side.	A group of five men, likely a band, standing together.
CHIKI LIKI TU-A 21.9.2023 / 16:00	DJ CUNER 21.9.2023 / 17:00	MAJSELF 21.9.2023 / 18:00	ROCKSOR 22.9.2023 / 15:00
A puppet show stage with a sign that says 'Dvor Záhradkov'.	A group of men in various costumes, some holding instruments.	A group of men in various costumes, some holding instruments.	A group of men in various costumes, some holding instruments.
DIVADIELKO 22.9.2023 / 15:30	DRIŠĽAK 22.9.2023 / 17:00	STREČNIANKA 23.9.2023 / 9:30	LOJZO 23.9.2023 / 11:00

SLOVENSKÝ
ZVÄZ
CYKLISTIKY

OKOLO Medzinárodné cyklistické preteky SLOVENSKA 13.-17.9.2023

UCI 2.1
KATEGÓRIA

V CIELI
cyklistické exhibície,
regionálne umelecké súbory,
stánky partnerov,
reklamná kolóna a tombola.

15.9.2023

3. ETAPA

RUŽOMBEROK

08:45 - 10:00 hod.

MARTIN

12:30 - 14:30 hod.

niké
je tipovanie

MARTIN

www.okoloslovenska.com

Peter Stiegler

